

Fransa'da Göç Politikaları: Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin Değerlendirilmesi

Şevval Nida BAYINDIR
İbrahim Halil YILMAZ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ-GPM Derleme Rapor

FRANSA'DA GÖÇ POLİTİKALARI: CUMHURİYETÇİ ENTEGRASYON MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şevval Nida BAYINDIR
İbrahim Halil YILMAZ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FRANSA'DA GÖÇ POLİTİKALARI:

CUMHURİYETÇİ ENTEGRASYON MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şevval Nida BAYINDIR

İbrahim Halil YILMAZ

AYBÜ-GPM Derleme Rapor

E-ISBN : 978-605-4929-27-6

Atıf için:

Bayındır, Ş. N. ve Yılmaz, İ. H. (2023). *Fransa'da Göç Politikaları: Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin Değerlendirilmesi*. AYBÜ-GPM Rapor Serisi-16. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).

2023 © Tüm Hakları Saklıdır

Göç Politikaları Merkezi'nin izni alınmadan kısmen veya tamamen elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Raporda belirtilen görüşler yazara aittir ve Merkez'in görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

2023 © All Rights Reserved

No part of this report may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or printed, without the permission of Migration Policy Center. The views expressed in this report are the author's own and do not necessarily reflect the Center's stance or policy.

Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Adres : Güvenevler Mah. Cinnah Cad. No: 16 Çankaya / Ankara

Telefon : 0 312 906 10 95

E-Posta : gpm@ybu.edu.tr

Web : www.aybu.edu.tr/gpm

FRANSA'DA GÖÇ POLİTİKALARI: CUMHURİYETÇİ ENTEGRASYON MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şevval Nida BAYINDIR^{*}
İbrahim Halil YILMAZ^{**}

ÖZ

İçinde bulunduğumuz çağda artarak devam eden iç çatışmalar, iklim değişikliği, doğal afetler, yoksulluk, açlık, savaşlar, salgın hastalıklar gibi nedenlere bağlı olarak yaygın göç hareketliliklerine tanık olunmaktadır. Göç eylemi gerçekleşikten sonra göç yönetiminin en önemli önceliği göçmenlerin göç ettikleri topluma uyum sağlayabilmeleri için atılacak adımlardır. Göçmenlerin göç ettikleri topluma uyum sağlayabilmeleri için olası müdahaleler, ülkelerin iç ve dış dinamiklerine değerlerine göre farklılıklar göstermektedir. Bunun neticesinde farklılaşan uyum modellerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durumun somut bir örneği olarak cumhuriyetçi değerleri temel aldığı iddiasıyla kendi göçmen uyum modelini geliştiren Fransa dikkat çekmektedir. Teorik düzlemde göçmenleri ideal bir şekilde yeni topluma entegre etme iddiası taşısa da Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli, göçmenlere yönelik katı düzenlemelerle ve siyasetçilerin göçmenleri kimlikleri üzerinden ötekileştiren yaklaşımları nedeniyle asimilasyonist bir yapı arz etmektedir. Yapılan inceleme ve tartışmalar temelinde, eski sömürge ülkeleri başta olmak üzere diğer ülkelerden göç almaya devam eden Fransa'ya özgü Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin, eşitlikçi ve hak temelli değerlere yaslanan entegrasyon iddiası bulunsun da göçmenlerin asimilasyonuna yol açan bir güzergahı tahkim ettiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fransa, Göç, Göçmen Politikası, Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli.

ABSTRACT

Widespread migration movements are witnessed due to reasons such as internal conflicts, climate change, natural disasters, poverty, hunger, wars, epidemics, which are increasingly continuing in our age. After the migration action takes place, the most important priority of migration management is the steps to be taken so that migrants can adapt to the society they migrated to. Possible interventions for immigrants to adapt to the society they migrated to vary according to the internal and external dynamics of the countries and their values. As a result of this, it is seen that different adaptation models emerge. As a concrete example of this situation, France, which has developed its immigrant integration model with the claim that it is based on republican values, draws attention. Although theoretically, it claims to ideally integrate immigrants into the new society, the Republican Integration Model presents an assimilationist structure due to its strict regulations on immigrants and the politicians' approach that marginalizes immigrants based on their identities. Based on the examinations and discussions, it has been understood that the Republican Integration Model specific to France, which continues to receive immigrants from other countries, especially from former colonial countries, fortifies a route that leads to the assimilation of immigrants, even though there is an integration claim based on egalitarian and rights-based values.

Keywords: France, Migration, Migration Policy, Republican Integration Model.

^{*} Yüksek Lisans Öğrencisi, Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Misafir Araştırmacı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, nidbay2203@gmail.com, ORCID: 0009-0004-8425-9526.

^{**} Dr., Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, ibrahimhyilmaz@ybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0769-7336.

Giriş

Uluslararası göç hareketlilikleri sıklıkla gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşmektedir. Hayat standartlarının yüksek olması ve imkanların bolluğu gelişmiş ülkelerin hedef göç ülkesi olmalarında başat rol oynamaktadır. Gelişmiş ülkeler arasında Fransa ise ekonomik nedenlerin yanında özellikle 19. yüzyıldan itibaren eski sömürgesi olan ülkelere göç alması yönüyle karakteristik bir özellik göstermektedir. Fransa'daki göçmen nüfusunun büyük çoğunluğunu eski sömürge ülkelerinden gelen göçmenler oluştursa da Fransız hükümetleri mümkün olduğunca Avrupalı göçmenleri tercih etmiştir (Kaya, 2008, s. 37).

Fransa 1927 yılında çıkarılan Vatandaşlık Kanunu ile Fransız vatandaşlığına başvuranların sayısını arttırmayı ve ülkede oluşan işgücü açığının giderilmesini hedeflemesiyle, göçmenlerin entegrasyonuna yönelik bazı adımlar atmıştır (Berdah, 2006, s. 146; Schain, 2008, s. 44). 1927 Vatandaşlık Kanunu da göçmenlerin Fransız vatandaşlığını kazanmaları konusunda birçok kolaylık getirmesine rağmen, iki savaş arası dönemde bazı göçmenlerin etnik ve ulusal kimliklerinden dolayı "Yabancı" olarak nitelendirilmeleri, "Ulusal Kimlik" karşılığını ortaya çıkarması, dönemin başbakanı Charles De Gaulle'ün ideal göçmen tanımı yapması gibi bazı gelişmeler, göçmenleri Fransız toplumuna entegre ederken cumhuriyetçi değerleri daha fazla merkeze koymasında önemli bir rol oynamıştır. Bu durum Fransa'nın sonraki dönemlerde göçmenleri kimlikleri üzerinden değerlendirme anlayışıyla hareket etmesine, göçmenleri Cumhuriyetçi değerleri esas alarak topluma entegre etmeyi amaçlayan Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin göçmen politikasına dönüşmesine zemin hazırlamıştır (Noiriel, 2001).

Cumhuriyetçi Entegrasyon, 1789 Fransız İhtilali'nin beraberinde getirdiği Cumhuriyetçi değerleri esas alarak "Fransa Cumhuriyeti tek ve bölünmez cumhuriyettir" anlayışından hareketle "Vatandaşlığı" merkeze yerleştirerek 19. yüzyıldan günümüze kadar varlığını devam ettiren bir göçmen entegrasyon modelidir (Güler, 2020, s. 253-255). Cumhuriyetçilik ve laiklik ilkelerinden beslenen bu model, devletin yansızlığı ve evrensel olma iddiasına temellenmektedir. Devletin söz konusu yansızlığı laiklik ilkesiyle de perçinlenmektedir (Danış ve Üstel, 2008, s. 7). Bu çalışmada 19. yüzyıldan günümüze Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin tarihsel seyrine ve yaklaşımın Fransa'nın göçmen politikasına etkilerine ve sonuçlarına odaklanılmaktadır. Çalışmanın devam eden bölümlerinde, öncelikle göçmen entegrasyonunun tanımına, ardından Fransa'daki göçmenlerin köken ülkelerine göre dağılımlarına yer verildikten sonra 19. yüzyıldan günümüze kadar Fransa'nın göç tarihine ve Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelini etkileyen gelişmelere yer verilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli değerlendirilerek günümüz koşullarında değerlendirmesi ve uygulanabilirliği üzerinde durulmuştur.

Göçmen Entegrasyonu

Fransızcadan dilimize geçmiş "Intégration, Entegrasyon" bütünleşme ve uyum anlamlarında günlük hayatta birçok alanda sıklıkla kullandığımız bir kelimedir. Diğer bir anlamıyla entegrasyon, farklı özelliklere sahip kişilerin o toplum ile nasıl bütünleşmeleri ve uyum sağlamaları gerektiğini, ifade etmek için kullanılan kavramlardan birisidir (TDK, 2006). Özellikle farklı özelliklere sahip olan insanların o toplumla nasıl bütünleşmeleri ve uyum sağlamaları gerektiğini ifade etmek için kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkan entegrasyon, sosyal bir varlık olarak kabul edilen insanların, öncelikli olarak da bir toplumda yabancı gibi sosyal kimliklerle nitelendirilen göçmenlerin, o toplumla bütün-

leşmeleri ve uyum sağlama konusunda daha çok kullanılmaktadır (Türker ve Yıldız, 2015, s. 3).

Göçmenlerle özdeşleşmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaya başlayan entegrasyon, Göçmen Entegrasyonu şeklinde de kullanılmaya başlamıştır. Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımına göre entegrasyon "Göçmenlerin göç edilen toplumda birey ve grup olarak o toplumun bir parçası olarak kabul edilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Göçmenlerin entegrasyonları için atılan adımlar, toplumdan topluma değişiklik göstermekle birlikte göç edilen toplumdaki kişilerin hak yükümlülüklerine, farklı türdeki hizmetlerine (sağlık, eğitim, barınma gibi), işgücü piyasasına erişim gibi göçmenleri ve toplumu ortak bir amaç için bir araya getiren temel değerler olarak açıklanmakla birlikte, bunların gözetilmesine ilişkin hususlara da işaret etmektedir (IOM, 2013, s. 32). Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımından hareketle bu çalışmada göçmen entegrasyonu; göçmen ve ev sahibi toplum arasındaki "karşılıklı" uyuma dayanan, göçmeni de toplumun bir parçası olarak kabul eden ve göçmenin temel değerlerini ve ihtiyaçlarını gözetken, göç yönetiminin temel noktalarını oluşturan parçalardan birisi olarak ele alınmaktadır. Stephen Castles ve Mark J. Miller da entegrasyonu göçmenin ve ev sahibi toplumun "karşılıklı" uyumuna dayanan bir süreç olduğunu, göçmenlere yönelik uyguladığı politikalarla entegrasyonun asimilasyoncu, çok kültürlü, ayrımcı, dışlayıcı olmak üzere üç seçenekten oluşan bir yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Alastir Ager ve Alison Strang ise geliştirdikleri entegrasyon modelinde, göçmenlerin ev sahibi topluma entegre olabilmeleri için bazı belirleyicilerin olduğunu ve bu süreç içerisinde de göçmenlerin aralarında bir uyumun olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Stephen Castles ve Mark J. Miller'e Göre Entegrasyon

Entegrasyon göçmenin ve ev sahibi toplumun "karşılıklı" uyumuna dayanan bir süreçtir. Stephen Castles'e göre entegrasyon göçmenlerin topluma uyum sağlayabilmeleri için politika yapıcılarının asimilasyoncu, çok kültürlü, ayrımcı, dışlayıcı olmak üzere üç seçenekten oluşan bir yapıya sahip bir süreçtir. Stephen Castles ve Mark J. Miller politikalarını asimilasyon politikalarına göre daha ılımlı ve göçmenlerin uyumuna kolaylıklar sağladığını ifade etmektedir. Entegrasyon küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkmış bir olgu olmakla birlikte, Kanada, Birleşik Krallık ve Avustralya gibi göçmenlerin çoğunlukla yaşadığı ülkelerde, gruplaşmanın ve ötekileşme gerçeğinin fark edilmesiyle birlikte, gruplaşma ve ötekileşmeyi önleyici yönelik politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Geliştirilen politikalarda dikkat çeken hususlardan birisi de entegrasyon sürecinin aşamalı olarak ilerlediği, bu süreç içerisinde de göçmenlerin aralarında bir uyumun olması gerektiği gerçeği anlaşılmıştır. Aynı zamanda Stephen Castles ve Mark J. Miller göçmenler topluma entegrasyon olsalar dahi, toplumun göçmenler üzerinde bir baskınlık kurabileceklerini, bu durumun asimile etmekten bir farkının olmadığını ifade etmektedirler (Castles ve Miller, 2015, s. 245).

Alastair Ager ve Alison Strang'e Göre Entegrasyon

Alastir Ager ve Alison Strang'e göre (2008), göçmenlerin ev sahibi topluma entegre olabilmeleri için geçerli bazı belirleyiciler bulunmaktadır. Bu belirleyiciler (çalışma, barınma, eğitim, sağlık), sosyal ilişkiler (sosyal köprüler, sosyal bağlar, sosyal bağlantılar), kolaylaştırıcılar (dil ve kültür bilgisi, güvenlik ve istikrar), dayanaklar (haklar ve vatandaşlık) olmak üzere dört başlık altında toplayarak göçmen entegrasyonunu tanımlamışlardır.

Şekil 1. Alastir Ager ve Alison Strang Göre Entegrasyonun Belirleyicileri

Kaynak: Understanding integration: A conceptual framework (Ager ve Strang, 2008, s. 170)

Fransa'daki Göçmen Yapısı

19. yüzyılda Fransa'ya göç eden ilk göçmenler, Fransız sömürgesi olan ülkelerden gelen Afrikalı göçmenlerdir. 17. yüzyılda başlayan Fransız sömürgeciliği, 19. yüzyılda İkinci Fransız Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, Fransız sömürgeciliği daha geniş bir alana yayılarak, 1960'lı yıllara kadar devam etmiştir. Bu durumun göstergesi olarak Fransa, 1827'de Cezayir'i, 1881 yılında Tunus'u işgal etmiştir. Fransa'nın işgali sonrası, Cezayir ve Tunus'tan Fransa'ya yönelik büyük bir göç dalgası yaşanmıştır. Cezayirli 19. yüzyılın sonlarından günümüze kadar, Fransa'daki en eski göçmen grubu olarak yer almışlardır. Cezayirli başta olmak üzere, eski Fransız sömürgesi ülkelerden gelen göçmenler, Fransa'daki göçmen nüfusunun büyük bir bölümünü oluşturmuşlardır. 2021 yılında Fransa'da toplam 7 milyon göçmenin yaşadığı tahmin edilmektedir. Göçmenler toplam nüfusun %10'unu oluşturmaktadır. Göçmenlerin %36'sı Fransa vatandaşıdır.

Tablo 1. Nüfusun doğum yeri ve uyruğuna göre ayrıştırılması (2021)

Doğum Yeri ve Uyruğu	Sayısı (Bin/Milyon)	Oran (%)
Fransa'da doğanlar	58.970	87,2
Fransa'da doğan Fransız uyruklular	58.198	86,1
Fransa'da doğan yabancı uyruklular	772	1,1
Yabancı doğumlular	8.657	12,8
Fransız vatandaşı olup yurtdışında doğanlar	1.693	2,5
Fransız vatandaşlığı kazanan göçmenler	2.509	3,7
Yabancı uyruklular	4.454	6,6
Göçmenlerle birlikte	6.964	10,3
Yabancı Gruplar	5.226	7,7
Toplam Nüfus	67.626	100,0

Kaynak: INSEE (2021)

Tablo 2. Nüfusun doğum yeri ve uyruğuna göre ayrıştırılması (2021)

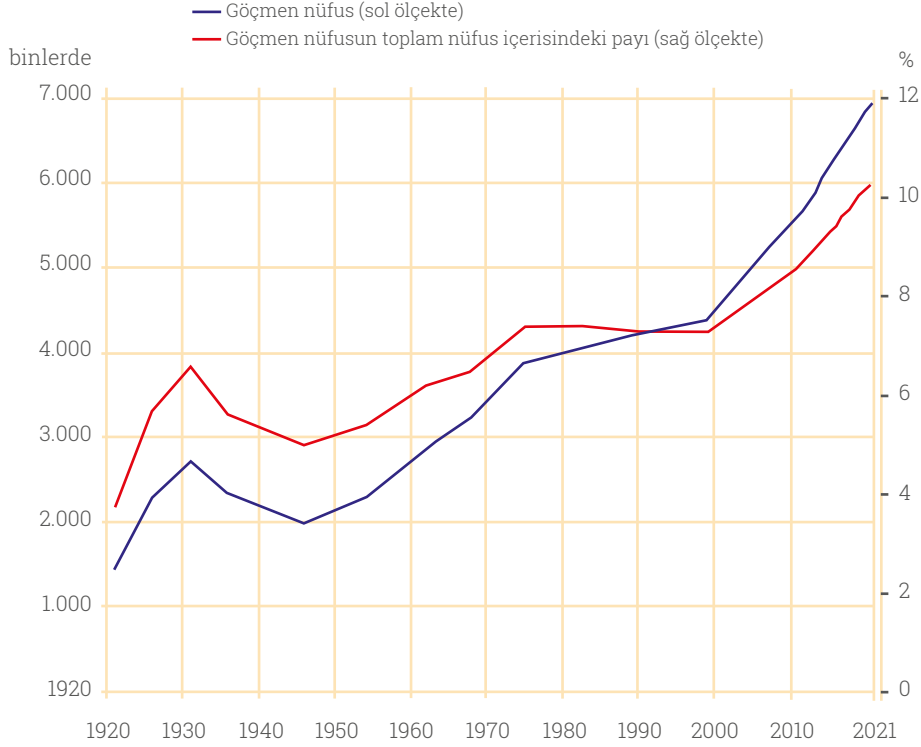
Göçmenlerin Etnik Dağılımları	Oran (%)
Afrika	47,5
Avrupa	33,1
Asya	13,6
Amerika, Okyanusya	5,8

Kaynak: İNSEE (2021)

Fransa'daki göçmen nüfusunun %47,5'i Afrika, %33,1'i Avrupa, %13,6'sı Asya, %5,8'ini Amerika ve Okyanusya'dan gelen göçmenler oluşturmaktadır. Göçmen nüfusuna göre en fazla doğum oranlarına sahip göçmenlerin başında %12,7 ile Cezayir vatandaşları gelmektedir. Göçmenler arasında doğum oranlarına göre diğer altı ülke arasında Fas, Portekiz, Tunus, İtalya, Türkiye ve İspanya yer almaktadır. Buna göre %4,5 İtalya, %3,3 İspanya, %3,2 Birleşik Krallık, %3,0 Çin ve %2,8 Romanya vatandaşlarıdır (İNSEE, 2021).

Fransa'da Göçmen Nüfusunun Yıllara Göre Değişim Süreci

Dünya genelinde yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle 2020 yılında birçok ülke, giriş ve çıkışları kapatmak durumunda kalmıştır. Giriş ve çıkışları kapatmak durumunda kalan ülkelere, Fransa da dahil olmuştur. Giriş ve çıkışların salgın nedeniyle kapatılması, Fransa'ya göçmenlerin girişinde azalma yaşanmasına neden olmuştur. 2020 yılında Fransa'ya göç eden göçmen sayısı, 2019 yılına oranla %21 oranında bir azalış göstermiştir. Tahminlere göre 2019 yılında Fransa'ya 272.000 göçmen giriş yaparken, 2020 yılında 215.000 giriş yapmıştır. 2020 yılında Fransa'ya göç eden göçmenlerin %9,5 Fas, %7,1 Cezayir, %4,5' i Tunus vatandaşlarıdır. Diğer göçmenlerin dağılımları ise %4,5 İtalya, %3,3 İspanya, %3,2 Birleşik Krallık, %3,0 Çin ve %2,8 ile Romanya vatandaşlarıdır (İNSEE, 2021).

Şekil 2. 1920-2021 Yılları Arası Fransa'daki Göçmen Nüfusunun Değişimi**Kaynak:** INSEE (2021)

1850-1914 İlk Göç Dalgası

Kuzey Afrika'dan gelen göçmenler, Fransa'daki ilk göçmen grubu olarak yer almıştır. Sanayi devriminin etkisiyle oluşan "işgücü" açığını gidermek için, 19. yüzyılın ortalarından itibaren Fransa, daha çok göç almaya başlamasıyla yabancıların ilgisini çeken bir ülke konumuna gelmiştir. Fransa'daki ilk göçmenlerin etnik yapılarına baktığımızda ise, Fransa'daki ilk göçmen grubunun Kuzey Afrika'dan gelen göçmenlerin oluşturmasına rağmen, Fransa'ya yönelik ilk göç dalgası sanayi devriminin etkisiyle, İsviçreli ve Belçikalı göçmenlerin Fransa'ya göç etmeleri ile yaşanmıştır. Fransa'nın 1860 yılında Savoy'u işgal etmesinden sonra, İtalyan göçmenlerde Fransa'ya göç etmişlerdir. İlerleyen dönemlerde Fransa ekonomisinin büyümesiyle, Almanlar ve İspanyollar 'da Fransa'nın gelişmiş ve büyük şehirlerine göç etmişlerdir. 1880'lerin başından itibaren Doğu Avrupa'da Yahudilere karşı yapılan pogromlardan kaçan Yahudi göçmenler Fransa'ya göç ederek, Paris'in Pletzl bölgesine yerleşmişlerdir. 26 Haziran 1889 yılında çıkarılan Fransız Uyruklu Yasası ile göçmenlerle ilgili kararlar, 1851 yılındaki kanuna göre esnetilmiş ve Fransa 'da döğen göçmenlerin çocuklarının da Fransız vatandaşlığı alabilmeleri sağlanmıştır (Geddes ve Scholten, 2016, s. 51; Weil, 1996 s.79). 1889 yılında çıkarılan Fransız Uyrukluk Yasası dışında, Fransa'da vatandaşlıkla ilgili düzenlemeler için iki önemli yasal düzenlemede vardır. Bu yasal düzenlemeler;

- 1804 Medeni Kanun'u diğer adıyla Napolyon Kodu, halen yürürlükte olan kanun hukukun üstünlüğüne ilişkin düzenlemeler getirmekle birlikte, aile ilgili yasalar düzenlemeler getirerek, eşin karısı ve çocukları üzerindeki üstünlüğünü tesis etmiştir. Kanunun getirdiği bir diğer düzenlemeyle birlikte, reşit olmayan kadınların göre daha az haklar verilmiştir. Kanun ile ayrıca, eşler arasında karşılıklı rıza ile boşanma hakkı da kaldırılmıştır (The Code Napoléon, 2007, s.62-64).

- 1851 Kanunu, Fransa'da doğmuş fakat Fransız olmayan bir babanın çocuğuna, 18 yaşından itibaren *Jus Soli* hükmü benimsenerek, Fransız vatandaşlığı verilmesi kararlaştırılmıştır (Guiguet, 2001, s. 73; McGovney, 1911, s. 334). 1880'lerin sonlarına doğru yaşanan Fransa'da göçmenlerle ilgili yaşanan bazı olaylar, Fransız toplumunda milliyetçi tepkilerin doğmasına neden olmuştur. Bu olaylardan bazıları;

- 1894-1906 Dreyfus Olayı, Yahudi kökenli Yüzbaşı Alfred Dreyfus'un Fransa'nın askeri sırlarını Almanlara satmakla suçlandığı ve haksız yere yargılandığı davadır. Dreyfus olayı, Fransa'da Anti-Semitik hareketliliklerin başlamasına neden olmuştur.

- 1889-1891 Boulangist Krizi, 1902 yılında kurulan milliyetçi ve aşırı kurduğu Fransız Anavatan Ligi Anti-Semitik düşünceleri ve yabancı düşmanlığının giderek artmasına neden olmuştur.

- 1893 Aigues-Mortes İtalyanların Katliamı, Fransız köylüler ve İtalyan işçiler arasında gerçekleşen olayda, sekiz kişi ölmüş ve 49 kişi yaralanmıştır.

1880'li yıllarda Fransa'ya göç eden göçmen gruplarının yapısında etnik değişikliklerin ortaya çıkması ve göçmenlerle ilgili krizler yaşanması, Fransa'nın daha sonraki dönemlerde göçmen politikasında daha Cumhuriyetçi bir politika izlemesine neden olmuştur.

İki Savaş Arası Dönemde Göç

1880'li yıllarda Fransa'ya yönelik yaşanan ilk büyük göç dalgasına rağmen, iki savaş arası dönemde Avrupa kıtasında yaşanan krizlerden dolayı, Avrupa'ya ve Fransa'ya yönelik göç hareketliliklerinde durgunluk yaşanmıştır. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nın verdiği zararların giderilmeye çalışıldığı Fransa'da, iki savaş arası dönemde vatandaşlık gibi meselelerde ise önemli değişiklikler de yaşanmıştır. Göç hareketliliklerinde durgunluk yaşanan Fransa'da, 1920-1930 yılları arasında toplam 2 milyona yakın insanın giriş-çıkış yaptığı, bu giriş-çıkışların o zamanki Fransa nüfusunun yaklaşık %75'lik kısmına denk geldiği tespit edilmiştir (Koven ve Götzke, 2010, s. 179).

Yeniden toparlanma sürecine giren Fransa'da doğum oranlarının düşük olması, göçmenlerin toplumla daha yerleşik hale gelmesiyle, Fransız vatandaşlığına başvuruda bulunan yabancıların sayısında da azalma yaşanmıştır. Fransız vatandaşlığına başvuruda bulunanların sayılarının azalması özellikle 1851 ve 1889 yılında yapılan düzenlemelerin yetersiz kaldığını göstermiştir. 1927 yılında yeni bir Vatandaşlık Kanunu çıkarılarak, Fransız vatandaşlığına başvuruların sayısının artırılması ve ülke de oluşan işgücü açığının giderilmesi hedeflenmiştir. 1927 Vatandaşlık Kanunu ile;

- Kaydı olmayan yabancıların ve göçmenlerin, kayıt altına alınmasıyla ilgili düzenleme yapılmıştır.

- Belli bir süredir Fransa'da yaşayan göçmenlerin, vatandaşlığa geçmesine yönelik prosedürlerde değişiklik yaşanmıştır.

- Vatandaşlık başvurusu için beklenen süre 10 yıldan, 3 yıla düşürülmüştür (Berdah, 2006, s. 146; Schain, 2008, s. 44).

1927 Vatandaşlık Kanunu göçmenlerin, Fransız vatandaşlığını kazanmaları konusunda birçok kolaylık getirmesine karşılık, aynı zamanda iki savaş arası dönemde Fransa'da bazı göçmenlerin etnik ve ulusal kimliklerinden dolayı "Yabancı" olarak nitelendirilmeleri de "Ulusal Kimlik" karşıtlığını da ortaya çıkarmıştır. "Ulusal Kimlik" karşıtlığına da en fazla maruz kalan göçmenler İtalyan ve Polonyalı göçmenler olmuştur. Dönemin başbakanı ve aynı zamanda Avrupa'da Pan-Avrupacı hareketliliklerin mimarlarından biri olan Charles De Gaulle'ün 1945 yılında, adalet bakanına sunduğu gizli mektupta "Fransız vatandaşlığını kazanma konusunda kimlerin, uygun olduğu tarifini yaparak; Kuzey Avrupa ülkelerinden gelen yani Belçika, Lüksemburg, İsviçre, Hollanda, Danimarka, İngiltere ve Almanya vatandaşlarının, Fransız vatandaşlığı elde etmelerini istediğini belirterek, Akdeniz ve daha doğu ülkelerden gelen göçmen akışının sınırlandırılması gerektiği önerisinde bulunmuştur." Charles De Gaulle'ün gizli mektubunda yapılan ideal göçmen tanımı, Fransa'nın farklı etnik gruplara yaklaşımının nasıl olduğunu ispatlar niteliktedir (Noiriel, 2001, s.328). İki savaş arası dönemde, ülkede oluşan işgücü açığını gidermek için 1927 yılında çıkarılan yasa ile göçmenlere yönelik kolaylıklar sağlanmasına rağmen, bazı göçmenlerin yabancı olarak nitelendirilmeleri, Charles De Gaulle'ün ideal göçmen tanımı yapması 1927 yasasını geçersiz kılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Göç

İki savaş arası dönemde Fransa hem göçmenlere kolaylıklar sağlamayı hedefleyen hem de göçmenlere kimliklerin üzerinden tavır sergileyen bir politika izlemiş, aynı zamanda göçmen politikasında önemli değişiklikler yapılmıştır (Weil ve Spire, 2006). Bu düzenlemeler arasında;

- Fransız vatandaşlığına başvuran yabancıların bekleme süreleri, 3 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır.
- Yabancı bir erkek ile evlenen Fransız vatandaşı bir kadının, aksini talep etmedikleri sürece Fransız vatandaşlığında kalmaları tercihlerine bırakılmıştır. Fransız vatandaşı ile evlenen yabancı bir kadının aksi talepleri olmadıkça, otomatik olarak Fransız vatandaşlığı almalarını içeren bir düzenleme yapılmıştır.
- 1952 yılında Fransa'da vatandaşlık verilmesinden sorumlu olan kurumlara verilen bir yönerge de vatandaş olma konusunda zorluk yaratanların (Asimile olmaya direnenlere) vatandaşlık verilmemesi konusunda uyarı da bulunulmuştur.
- 1961 yılında yapılan değişiklik ile, Fransa'ya giriş-çıkış yapanların Fransa vatandaşı olma ve Fransa'da ikamet etme şartı kaldırılmıştır.

Eski Fransız sömürgelerinden olan Cezayir'in, 1962 yılında bağımsızlığını kazanmasıyla, Cezayir ve Fransa arasında Évian Anlaşması imzalanmıştır. Évian Anlaşmasının imzalanmasıyla Fransa'da yaşayan ve 18 yaşından büyük olan Cezayirlilerin "Kabul Deklarasyonunu" kabul etmesiyle, bir şarta gerek kalmadan Fransız vatandaşlığı alabilmeleri sağlanmıştır. Kabul Deklarasyonu'nun, Fransız vatandaşlığına başvuranların sayısını giderek düşürdüğü tespit edilmesiyle 1967 yılında Kabul Deklarasyonu uygulaması kaldırılmıştır. Kabul Deklarasyonu yerine, Cezayirli için Fransa'da 5 yıl yaşamaları şartı getirilerek "Kararname ile Yeniden Entegrasyon" olabilmelerini içeren

düzenlemeler yapılmıştır (Weil ve Spire, 2006, s. 194). 1945-1963 yılları arasında Fransız vatandaşlığına kabul edilen yabancıların çoğunluğunu, Kuzey Avrupa ülkelerinden gelen göçmenler oluşturmuştur. Savaş sonrasında yapılan düzenlemeleri incelediğimizde, yapılan düzenlemelerin daha zorlayıcı ve baskıcı şartlar içerdiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu düzenlemeler arasında, Fransa'da vatandaşlık verilmesinden sorumlu olan kurumlara, verilen bir yönerge de vatandaş olma konusunda zorluk yaratanların (Asimile olmaya direnenlere) vatandaşlık verilmemesi konusunda bulunulan uyarı ve Cezayirliler için getirilen "Kararname ile Yeniden Entegrasyon" şartı özellikle dikkat çekmektedir. Bir göçmen grubuna yeniden entegrasyon şartının uygulanması, vatandaş olma konusunda direnenlere kısacası asimile olmaya direnenlere de vatandaşlık verilmemesi düzenlemesinin getirilmesi, yapılan düzenlemeler arasında çelişkiler olmasına neden olmuştur.

1973 Petrol Krizi ve Jus Soli Hükmüne Dönüş

İkinci Dünya Savaşı sonrası yapılan düzenlemeler, çelişkiler içeren zorlayıcı ve baskıcı düzenlemelerdir. Yom-Kippur Savaşı'nda, Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) ABD'nin savaşta İsrail'e destek vermesi nedeniyle, 15 Ekim 1973'te ABD'ye yönelik uyguladığı petrol ambargosu sonucu, dünya genelinde petrol fiyatları yükselmiş ve giderek yükselen petrol fiyatları küresel bir ekonomik krize dönüşmesiyle, dünya borsasında çöküş yaşanmıştır. 1973 Petrol krizi petrole bağımlı Avrupa ülkelerinde daha fazla derinleşerek, göç alan Avrupa ülkelerinde artan işçi göçlerini durdurmalarına, göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmelerine neden olmuştur. Petrol krizine bağlı olarak yaşanan nedenler sonucunda Fransa'da, göçmenlerle alakalı önemli bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile eski Fransız sömürgelerinde doğan kişilerin, Fransa'da doğan çocuklarına *Jus Soli* (toprak bağı) hükmüne dayanarak vatandaşlık verilmesi kararlaştırılmıştır. 1973 Petrol Krizi Fransa'nın, 1851 Kanunu'na geçen *Jus Soli* hükmüne geri dönmesi, dikkat çekmiştir (Lagarde 1997; aktaran Weil ve Spire, 2006).

1990'lar: Fransız Vatandaşlığının Değerlenmesi

1973 Petrol Krizi'nden 1990'lara kadar göçmenlerin Fransız vatandaşlığını elde etmelerinde, *Jus Soli* hükmü uygulanmıştır. 1990'ların başından itibaren Fransa'daki iktidar değişiklikleri, vatandaşlık kanunlarını da etkileyerek, değişiklikler yaşanmasına neden olmuştur. 1993 yılında başbakanlığa seçilen ve Ermeni göçmeni bir aileden gelen Édouard Balladur, 9 Eylül 1986 tarihli olan ve dönemin içişleri bakanı Charles Pasqua tarafından hazırlanan, Pasqua Kanunu'nda değişiklikler yapmıştır. *Pasqua Kanunu* (1986);

- Göçmenlerin birçok hakkını kaldırmıştır.
- Fransız vatandaşlığının koşullarını daha da zorlaştırmıştır. Toplum içinde huzursuzluk yaratan göçmenlerin, sınır dışı edilmesini serbest bırakmıştır..

Balladur tarafından 1993 yapılan değişikliklerle, Fransız vatandaşlığının kazanılmasında önemli bir yeri olan *Jus Soli* hükmünün geçerliliğinde dönüşüm olmuştur. 24-29 Ağustos 1993 tarihli *Pasqua Kanunu*;

- Fransa'da doğmuş bir göçmenin, ebeveynlerinden birinin bağımsızlığını elde etmiş bir Fransız sömürgesinde doğmuş olan çocuklar için geçerli olan *Jus Soli*

hükümünün uygulanması şartı kaldırılmıştır.

- Beş yıl Fransa'da ikamet etmiş göçmenlerin çocuklarının, 16 yaşından 21 yaşına kadar Fransız vatandaşlığı talebinde bulunmama zorunluluğu getirilmiştir (Hollifield, 2010, s. 23).
- Ciddi suç teşkil eden, bir suçtan dolayı ceza almış göçmenler vatandaşlık verilmeyeceğine dair kanun hükmü de getirilmiştir (Civil Code of France, Art. 21-27, Act. n° 93-933 of 22 July 1993).

1986 ve 1993 yılında vatandaşlık kanununda yapılan değişiklikler ve *Jus Soli* hükmünün uygulanmasının kaldırılması göçmenlerin Fransız vatandaşlığını elde etmelerinde diğer önceki yıllarda yapılan düzenlemelere nazaran daha zorlayıcı koşullar getirerek, Fransız vatandaşlığının değerlendirilmesine vatandaşlık temelli bir göçmen entegrasyon modeli olan Cumhuriyetçi Entegrasyon'un etkisini artırarak, ilerleyen yıllarda Cumhuriyetçi Entegrasyon'un politikleşmesinin önünü açmıştır.

Debré Yasası: Vatandaşlık Reformu

1986 ve 1993 yılında vatandaşlık kanunuyla yapılan değişiklikler göçmenlerin Fransız vatandaşlığını elde etmelerinde zorlayıcı koşullar getirerek, Fransız vatandaşlığının değerini arttırmıştır. Bu durum 24 Nisan 1997'de yürürlüğe giren Debré Yasası ile devam etmiş, Fransa'da bulunan düzensiz göçmenlerin pasaportlarına el konulması şartını ve Fransa'ya ikamet başvurusunda bulunan göçmenlerin parmak izlerinin kayıt altında tutulması yükümlülüğünü sağlamıştır. Debré Yasası ile, göçmenlerin tutukluluk gibi durumlarında hakimlerin yetkilerini kısıtlamıştır. 16 Mart 1998 Vatandaşlık Yasası olarak da bilinen Fransız politikacı Elisabeth Guigou'nun ismiyle de anılan Guigou Yasası, 1997-2002 yılları arası iktidarda bulunan Lionel Jospin Hükümeti tarafından çıkarılmıştır. Guigou Yasası, 1993 Pasqua Yasası'nın "Beş yıl Fransa'da ikamet etmiş göçmenlerin çocuklarının, 16 yaşından 21 yaşına kadar Fransız vatandaşlığı talebinde bulunmama zorunluluğunu" kaldırarak, 1889-1993 yılları arasında uygulanan *Jus Soli* hükmünün uygulanmasını geri dönmüştür (<https://www.legifrance.gouv.fr/>).

1998 Guigou Yasası ile;

- 1 Eylül 1980 sonrasında Fransa doğma,
- Bir yaş aralığına tabi olmadan, en az beş yıl Fransa'da ikamet etme şartı gibi değişiklikler yapılmıştır.

1990'larda çıkarılan yasalar Fransız vatandaşlığının değerinin artmasını sağlamakla birlikte, göçmenlerin Fransız vatandaşlığı elde etmeleri konusunda daha önceki düzenlemelere göre daha zorlayıcı koşullar getirmiştir. Bu koşullar Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin daha fazla ön plana çıkmasına, 2000'li yıllarda Fransa'nın göçmen politikasında etkililiğini arttırmasına ve "Kimlik" sorununun daha çok gündeme gelmesine neden olmuştur (<https://www.cours-appel.justice.fr/agen>).

2000'li Yıllar: Değişen Vatandaşlık Rejimi ve “Kimlik Sorunu”

1990'lı yıllarda çıkarılan yasalar arasında özellikle 1998 Guigou Yasası, göçmenlerin Fransız vatandaşlığını elde etmeleri yönündeki şartlar konusunda kesinlik sağlamıştır. 2000'lerden sonra göçmenlerin Fransız vatandaşlığını elde etmeleri konusunda önemli değişiklikler yapılmamıştır. Fakat 2003 yılında dönemin içişleri bakanı Nicolas Sarkozy döneminde yapılan değişiklik, 1998'deki şartlara göre daha farklı şartlar ortaya koymuştur. 2003 değişikliğiyle;

- Fransız vatandaşı ile evlenen bir yabancıların, Fransız vatandaşlığına başvuru yapabilmeleri için evlilik tarihinden itibaren iki yıl beklemeleri
- Başvuru süresi boyunca evli çiftin birlikte yaşamış olmalarıyla birlikte Fransızca bilgilerini de kanıtlama şartı getirilmiştir (Bertossi, 2010, s. 12).

Yapılan değişikliklere 2005 yılında çıkarılan kararnameyle Fransız Medeni Kanunu'na “Ebeveynlerinden en az birisi Fransız olan çocuk Fransız'dır.” beyanı eklenmiştir. 2007 seçimlerinde cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından Nicolas Sarkozy, birçok konuda kanun değişikliklerinin yapılması için çalışmalara başlamıştır. Bu değişikliklerin ilki 31 Mayıs 2007'de çıkarılan bir kanunla “Göç, Entegrasyon ve Ulusal Kimlik Bakanlığı'nın” kurulmasıdır. Nicolas Sarkozy, Göçmenler ve Milli Kimlikten Sorumlu Devlet Bakanı Eric Besson'un Milli kimliğimiz tartışmaya açılın sözüne de destek vermiştir. Sarkozy “Milli kimlikten kimse korkmasın. Bunlar kimseye karşı öfkeli kelimeler değil. Ben Fransız milli kimliğini savunmak için seçildim” açıklamasında bulunması, Fransa'da “Kimlik sorunu” yaşanmasına neden olmuştur (<https://www.sondakika.com/dunya/haber-fransiz-kimligi-tartismalarina-sarkozy-den-destek/?ysclid=lbpcrnd9wp859743162>). Ulusal Göç Tarihi Müzesi tarihçileri, Sarkozy'nin bu görüşüne tepki göstererek “Fransa'ya yönelik göçün, bir sorun olarak tanımlamanın göçmenlere karşı olumsuz bakışı destekleyeceğini ve günümüz koşullarında ulusal kimliğin çoğulcu bir özelliği olduğunu” savunmuşlardır. Toplumun farklı kesimlerinden de tepki gören bakanlık, 2010 yılında kaldırılmıştır. 2007 yılında çıkarılan kanunla “Göç, Entegrasyon ve Ulusal Kimlik Bakanlığı'nın kurulması, 1945 yılında Charles De Gaulle'ün adalet bakanına sunduğu gizli mektupta yer alan Fransız vatandaşlığının kimlere verilmesi gerektiği anlayışından hareketle, bir bakanlığın isminde “Ulusal Kimlik” adının yer alması, Fransız vatandaşlığının verilmesi konusunda göçmenlerin etnik kimliklerinin önemli bir mesele olduğunun en somut örneği haline gelmiştir (Ocak, 2015, s. 173-175).

2010 Fransız Vatandaşlık Kanunu: Çifte Vatandaşlık ve İkili Sadakat

2000'li yıllarda Sarkozy Hükümeti'nin göçmen politikasında ön planda tutulan Kimlik meselesi, 2010 yılında Fransız Vatandaşlık Kanunu ile yapılan düzenlemeler “Çifte Vatandaşlık ve İkili Sadakat” temelinde yapılmıştır. 2010 Fransa Vatandaşlık Kanunu, göçmenlerin vatandaşlık elde edilmesi hususunda yeni şartlar eklenmiştir (<https://perspektif.eu/2018/12/01/fransada-cifte-vatandaslik-icin-gereken-sartlar/>). Düzenlemelere göre;

- Ebeveynlerinden en az birisi Fransız ise ya da 1962 yılı öncesi Cezayir'de doğmuş ebeveynlerin çocuğu söz konusuysa, doğum sonrasında Fransız vatandaşlığı üç yolla elde edilebilmektedir;

- **Jus Soli Hükümü:** Fransa'da doğmuş ve yaşayan göçmenlerin, beş yıl Fransa'da ikamet etmiş çocukları 18 yaşında Fransız vatandaşlığı alabilirler. Kendileri ise böyle bir talepte bulunmak isterlerse, 16 yaşında bu talep için başvuru yaparak vatandaşlık alabilirler. Fakat çocukların böyle bir talepte bulunabilmeleri için 13 yaşında olmaları gerekir. Başvuruyu anne ve babaları yapabilmektedir.

- **Evlilik yoluyla vatandaşlık:** Aslen evlilik yoluyla vatandaşlık kişiye doğrudan vatandaşlık hakkı tanınmamaktadır ve kanunda bu durum açıkça belirtilmektedir. Fakat bir Fransız ile evlenen göçmenin, dört yıl evli kaldıktan sonra Fransız vatandaşlığı için başvuru yapabilmektedir. Aynı zamanda kişinin Fransızca bilmesi şartı aranmaktadır.

- **İsteğe bağlı vatandaşlık ve yeniden entegrasyon:** Kamu kurumlarının isteğe bağlı kararını müteakip vatandaşlık alımını ifade etmektedir. İsteğe bağlı vatandaşlığın şartları kanunda detaylandırılmıştır.

Kanuna göre, 18 yaşın üzerinde olan, beş yıl Fransa'da ikamet etmiş ve hem Fransızca hem de Fransa'ya ilişkin bilgisiyle asimile olduğunu kanıtlayarak yeniden Fransa'ya entegrasyon olan önceden Fransız vatandaşlığı olduğu halde kaybetmiş kişiler için geçerlidir. İsteğe bağlı vatandaşlık ve yeniden entegrasyon, daha çok eski sömürgelerden gelen kişilere uygulanmaktadır. Vatandaşlık başvurusu için 5 yıl bekleme zorunluluğundan muaf tutulan veya daha az bekleme süresi şartı koşulan bazı gruplarda bulunmaktadır. Bu gruplar içerisinde yer alan kişiler; Fransız dili ve kültürüne hizmet eden çalışmalarda bulunmuş kişilerdir ve bir başvuru süresi şartları bulunmamaktadır.

2010 Fransa Vatandaşlık Kanunu'nda özellikle "İsteğe Bağlı Vatandaşlık ve Yeniden Entegrasyon" ile Fransa vatandaşlığı elde edilmesi yolu, 1960'lı yılların sonunda Cezayirli için uygulanmaya başlayan "Kararname ile Yeniden Entegrasyon" şartı sonrası ilk kez göçmen entegrasyonu içeren bir düzenleme olmakla birlikte, sadece bir göçmen grubunu kapsayacak şekilde daraltılmamıştır. Aynı zamanda 2010 Fransa Vatandaşlık Kanunu, göçmenlerin kendi vatandaşlıklarıyla birlikte Fransız vatandaşlığına karşı da bir sadakat anlayışı ile bağlı kalmaları ikili sadakat anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fransa Göç Bakanı Eric Besson Fransa'nın 2010 yılında Europe 1 Radyosunda yaptığı bir açıklamada, 2009 yılında 108 bin göçmene Fransız vatandaşlığı verildiğini ve Fransa'nın göçmen politikasının güçlü ve herkese karşı adil olduğunu, yasalara uygun bir şekilde Fransa'ya giriş yapan her göçmenin hoş karşılandığını, göçmenlere dil öğrenmelerinin yanı sıra iş ve konaklama hizmetlerinde de destek olarak, Fransız toplumuna daha kolay entegre olmalarını sağladıklarını belirtmiştir." Besson aynı zamanda, göçmen politikasının sağlam olmasının ve yasadışı yollardan gelen göçmenlerin de sınır dışı edilmeleri gerektiği ifadesinin açıklaması arasına eklemiştir. Göçmenlere çiftte vatandaşlık verilirken beraberinde de göçmenlerden ikili sadakat beklemek, göçmen entegrasyonunun karşılıklı uyum ve bütünleşme beklentisini karşılamaktadır (Deniz, 2020, s. 131-162).

2012 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

2010 Fransa Vatandaşlık Kanunu'nda özellikle "İsteğe Bağlı Vatandaşlık ve Yeniden Entegrasyon" ile Fransa vatandaşlığı elde edilmesi yolu, göçmenlerin kendi vatandaşlıklarıyla birlikte Fransız vatandaşlığına karşı da bir sadakat anlayışı ile bağlı kalmaları ikili sadakat anlayışının ortaya çıkmasına, bununla birlikte entegrasyon için gerekli olan iki taraflı bir bütünleşme şartının uygulanabilirliğinin yolunu da açmıştır. 2010 yılında çıkarılan Fransa Vatandaşlık Kanunu'nun yanında, 2009-2012 yılları

arasında Fransa'ya yönelik artan göç hareketlilikleri ve yasa dışı göçte bir iç sorun haline gelmeye başlamıştır. İç sorun haline gelmeye başlayan göç, 2012 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin de ana başlıklarından birisi olmuştur (<https://perspektif.eu/2018/12/01/fransanın-cifte-vatandaslik-ile-imtihani/>).

"Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde göç sorunu etkili olacak mı?"

Bugüne kadar arka planda kalan göç sorunu, 2007'de Sarkozy Hükümeti'nin seçilmesiyle birlikte önemli bir sorun olarak gündeme gelmemiştir. Fakat 2007 seçimlerinde aşırı sağcıların oyunu alarak seçimi kazanan Sarkozy'nin seçmenlerinin Sarkozy'nin izlediği göçmen politikası nedeniyle, yapılan anketler sonucu diğer partilere yöneldiğini göstermiştir. Ulusal Birlik Partisi'nin başkanı Marine Le Pen, göç sorunundan daha öncelikli sorunlar olduğuna (Ekonomiyi korumak ve işsizliği azaltmak gibi), Sarkozy'nin göçmen politikasının, göçmenleri inşaat sektörü gibi birinci düzeydeki sektörlerde çalışmaya çekmek için belirlendiğini, ayrıca Kanada ve Avustralya'nın göçmen politikasından etkilenecek oluşturulduğunu ifade etmiştir. Marie Le Pen, ailevi sebeplerden dolayı Fransa'da mezun olduktan sonra çalışmak isteyen yabancılar için göçmenlik kurallarının sıkılaştırılması noktasında da Sarkozy'nin göçmen politikasını eleştirmiştir. Seçimler sonucunda, Sosyalist Parti'nin adayı François Hollande, ikinci turda aldığı %51,6'lık oy oranı ile Fransa'nın yeni Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Fransa'nın yeni Cumhurbaşkanı François Hollande, katıldığı bir televizyon programında Sarkozy'nin göçmen politikasını yürütüp yürütmeyeceği sorulduğunda "Akıllı göçmenlikten" yana olduğunu açıklamıştır. Fransa'da yaşayan göçmenlerinde yerel seçimlerde (AB vatandaşlığı olanların dışında) oy kullanılıp kullanılmamaları meselesi de 2012 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin meseleleri arasında yer almıştır. Fransa'daki bütün göçmenlerin oy kullanmasına Nicolas Sarkozy ve Marine Le Pen karşı çıkarken, François Hollande bütün göçmenlerin oy kullanma hakkına sahip olduklarını dile getirerek destek vermiştir (<http://politikaakademisi.org/2012/04/28/fransa-cumhurbaskanligi-secimlerinin-ilk-turu-ulkedeki-siyasal-karmasayi-gozler-onune-serdi/>).

Terör Saldırıları ve Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının Değişimi

Fransa'da göç sorunu, özellikle Fransız toplumundaki Müslüman göçmenler ile bağlantılı bir meseledir. Eski Fransız sömürgelerinden ve diğer Müslüman ülkelerden Fransa'ya gelen göçmenler ve onların çocukları, Avrupa'nın ve Fransa'nın en büyük Müslüman nüfusunu oluşturmaktadır. 2015-2016 yılları arasında Müslümanları hedef göstererek Fransa'da terör saldırıları yaşanması nedeniyle, 2015-2016 yılları arasında kendilerini Radikal İslamcı olarak tanımlayan bazı terör örgütleri, Fransa'da terör saldırıları gerçekleştirmişlerdir. Bu terör saldırıları göçmenlere yönelik bakış açısının değişiminde, özellikle de Müslüman göçmenlere yönelik bakış açısında önemli bir rol oynamıştır. 2012 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Müslüman göçmenlerinde oy kullanma hakkına sahip olduklarını dile getirerek destek veren François Hollande, 2015-2016 yılları arasında yılında yaşanan terör saldırılarında Müslümanların hedef gösterilmelerinden dolayı bu desteğini geri çekmiştir. Fransa'da göçmenlerin ve özellikle de Müslüman göçmenler tarafından 2015-2016 yılları arasında gerçekleştirilen terör saldırıları, Fransız toplumunda ve diğer Avrupa ülkelerinde İslamofobi'nin giderek artmasına, aşırı sağın yükselmesine, göçmenlerin kimliklerinin daha fazla önem kazanmasına, Fransız toplumunda Zenofobi'nin daha çok yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu nedenler, özellikle Fransız siyasetçilerin ve partilerin seçim kampanyalarında, kamuoyu gündemi oluşturmalarında

da önemli bir araç haline gelmiştir (<https://www.tuicakademi.org/fransanın-gocmen-kar-sitligi-uzerinden-zenofobi-elestirisi/>).

2017 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Günümüz: Macron Dönemi

2015-2016 yılları arasında gerçekleştirilen terör saldırıları Fransız toplumunda İslamofobi'nin yükselmesi, Müslüman göçmenlerin diğer göçmenlere göre toplum içinde çok ayrıışmalarına, göç sorununun daha çok kendileri ile bağdaşmasına neden olmuştur. 2017 seçimleri ile iktidara gelen Emmanuel Macron bu durumu özellikle, daha çok gündeme getirmeye başlamıştır. 2016-2017 yılları arasında En Marche! (Reniassance), 2017-2022 yılları arasında La République En Marche! (İlerleyen Cumhuriyet anlamına gelmektedir.) Fransız halkını siyasetin merkezine yerleştirerek, ortak değerler noktasında insanları birleştirerek dönüştürmeyi hedefleyen 06 Nisan 2016'da Emmanuel Macron tarafından, 2017 Cumhurbaşkanlığı seçimleri için liberalizm ve Pan-Avrupacı değerler üzerine kurulan Cumhuriyetçi partidir. 2017 Cumhurbaşkanlığı seçiminde oyların %66,10'unu, 2022 Cumhurbaşkanlığı seçiminde %58,54'nü alan La République En Marche! partisi ile Emmanuel Macron iki kez Fransa Cumhurbaşkanı seçilmiştir (https://stringfixer.com/tr/2017_French_presidential_election).

2017 yılından beri Fransa Cumhurbaşkanlığı görevinin yürüten Emmanuel Macron, Avrupa'da yükselen sağ siyasetinin izinden giderek, göçmenlere karşı ayrılıkçı bir politika izlemektedir. Macron Göçmenlere karşı ayrılıkçı politikasını özellikle, İslam karşıtı bir siyaset ile yürütmektedir. Macron yaptığı bir açıklamada "İslam'ın krizde olduğunu ve radikalleşmesi" gerektiğini belirtmiştir. Macron 'un bu düşüncesinden hareketle "İslamcı Ayrılıkçıkla Mücadele Yasası" olarak bilinen, fakat resmi adı "Cumhuriyet İlkelerine Saygıyı Teyit (CRPR) Yasası" 24 Ağustos 2021'de çıkarılmıştır. Cumhuriyet İlkelerine Saygıyı Teyit (CRPR)Yasası her türlü ayrılıkla mücadele etmeyi, cumhuriyetin değerlerini savunmayı ve karşı çıkmayı engelleyen bir yasadır. Yasanın temelleri arasında;

1. Cumhuriyet değerlerine aykırı her türlü girişimi önlemek.
2. Ülkenin her yerinde eşit fırsatların gerçekleşmesini sağlayan, faaliyetleri çoğaltmak.
3. İslam'ın ayrılıkçı ve aşırıcılığının yanında yeni bir İslam yapısını desteklemek yer almaktadır (Cumhuriyet İlkelerine Saygının Güçlendirilmesi Hukuku, Fransa, İçişleri Bakanlığı 2022).

Radio France Internationale'na röportaj veren Macron, Fransa'nın göçmen politikasını "Saçma" olarak gördüğünü ve 2023 yılında İltica ve Göç konulu bir yasa tasarısının hazırlanacağını açıklamıştır. Macron ayrıca, sınır dışı etme politikalarının arttırılması gerektiğini de ifade etmiştir. Macron 'un göçmen politikasında;

- Sınırların daha fazla güçlendirilmesi,
- Fransızca sınavını geçemeyenlere vatandaşlık verilmemesi,
- Kamu düzenini bozan göçmenlerin sınır dışı edilmesi yer almaktadır.

2017 Cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılabilmek için, Macron tarafından bizatihi

cumhuriyetçi değerler üzerine kurulan La République En Marche! partisi, Macron 'un göçmenlere karşı nasıl bir politika izleyeceği hakkında fikir sunmaktadır. Macron 'un İslam'a yönelik tutumu, Cumhuriyetçi değerlere özellikle de Fransız kimliğine atfedilen üstünlüğüne ve Rönesans esintisiyle kurulan partisine olan bağlılığını göstermektedir. Sınırların daha fazla güçlendirilmesi konusu, 2010 yılında başlayan Arap Baharı'nın etkisiyle başlayan ve hâlâ devam etmekte olan Suriye İç Savaşı nedeniyle, Avrupa'ya yönelik yoğun göç dalgasının yaşanmasının, etkisi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Macron döneminde çıkarılan bir yasayla "Fransızca sınavını geçemeyen göçmenlere, vatandaşlık verilmemesi" şartının getirilmesi, Fransa ile özdeşleşen, Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır (<https://globalsavunma.com.tr/fransa-da-cumhurbaskani-emmanuel-macron-un-siyase-tindeki-tutarsizliklar-ve-muhtemel-sonuclari.html>).

Şekil 3. Fransa'nın 8 Alanda MİPEX Puanı

Kaynak: MİPEX, Fransa (2020)

Göç ve Entegrasyon Politikaları Endeksi'nin (MİPEX) 2020 yılı raporuna göre Fransa, 56/100 puanla "Göçmenlerin ev sahibi toplumdaki kişilerle, temel hak ve eşitliklere sahip olmaları, fakat ortak güvenlikten yararlanamadıkları, yani göçmenlere geçici entegrasyon sağlayan ülkeler" arasında yer almaktadır. Sekiz alan içerisinde Fransa, eğitim ve ayrımcılıkla mücadele de düşük bir ortalamaya sahiptir. Fransa'nın ayrımcılıkla mücadele konusunda ortalama puanının diğerlerine göre daha yüksek olmasında, Fransız yasalarının ve politikacıların izlediği göçmen politikaları önemli bir rol oynamaktadır. Sömürgecilik zamanından günümüze, Batı Avrupa'nın en fazla göç alan ülkelerinden birisi olan Fransa, Cumhuriyetçi değerlerle geliştirdiği Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli ile "Göçmenlerin ev sahibi toplumdaki kişilerle, eşit haklar, eşit fırsatlar ve ortak güvenliğini garanti eden, kapsamlı entegrasyonun" gerisinde kalmaktadır. Göç ve göçmenlerle ilgili köklü bir tarihi tecrübeye sahip olan Fransa'nın göçmenler için hâlâ "Kapsamlı Entegrasyon" imkanları sağlayan ülkeler arasında yer almamasında özellikle "Göçmenlerin kimlikleri üzerinden, ayrımcılığa maruz kalmalarının" etkili olduğu düşünülmektedir (MİPEX Fransa, 2020).

Fransa, 19.yüzyıldan günümüze Avrupa'nın en fazla göç alan ve almaya da devam eden bir göçmen ülkesidir. Fransa'daki göçmen yapısına baktığımızda Fransa'daki göçmen nüfusunu eski sömürgesi olan ülkelerden gelen göçmenler yoğun olarak da Müslüman göçmenler oluşturmaktadır. 1789 İhtilali sonrası ortaya çıkan "Fransa Cumhuriyeti tek ve

bölünmez cumhuriyettir" anlayışından doğan homojen bir ulus-devlet oluşturma hedefi, Fransa'nın iç politikasında yer edinmiş temel bir olgudur. Bu olgu da daha çok göçmenler üzerinden kendisini göstererek Fransa'nın kendisiyle anılan bir göçmen entegrasyon modeli oluşturmaya katkı sağlamıştır. Siyasetçilerin göçmenleri kimlikleri üzerinden değerlendirerek "İdeal göçmen" ve "Akıllı göçmen" gibi tanımlarda bulunmaları, göçmenlerin Fransız toplumuna entegre olmaları konusunda yapılan düzenlemeler çıkarılan yasalar, Fransa'nın göçmenlerin kimlikleri üzerinden ayrıştıran ve ötekileştiren bir göçmen politikası yürütmesinde etkin bir rol oynamakta eleştirilere maruz kalmasına neden olmaktadır.

Sonuç

Fransa 19. yüzyıldan günümüze, Avrupa'nın en fazla göç alan ülkelerin başında gelmektedir. Bu durum göçmenleri, Fransa tarihinin önemli bir parçası haline getirmektedir. Göçmenlerin göç ettikleri topluma uyum sağlayabilmeleri için yürütülen politikalar, uygulanan düzenlemeler de her ülkenin mevcut koşullarına, değerlerine ve yargılarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, göçmenlerin toplumun önemli bir parçası haline geldikleri Fransa'da da karşımıza çıkmaktadır. Fransa yaptığı düzenlemelerle, uyguladığı politikalarla kendisi ile bütünleşmiş Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli olarak da bilinen bir göçmen entegrasyon modeline sahiptir.

Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli, 1789 Devrimi sonrası ortaya çıkan Fransız Milliyetçiliği'nin (Fransızların varlıklarını ve bütünlüklerini korumasını ve ilerlemesi gerektiğini savunan düşünce akımıdır.) beraberinde getirdiği değerlerle inşa edilmiş, günümüze kadar da varlığını devam ettirmiş bir yapıya sahiptir. Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli ilk kez, 19. yüzyılda Fransız sömürgeci olan ülkelere gelen göçmenlere yönelik uygulanan politikalarla ve yaklaşımlarla etkisini göstermeye başlamıştır. İki savaş arası dönemde yapılan düzenlemelerle, yürütülen politikalarla pratiğe dönüşerek göçmen entegrasyonuna yatkın bir yapıya sahip hale gelmiştir. İkinci dünya savaşı sonrasında ise Fransa'ya göç eden göçmen gruplarının yapısında etnik farklılıkların ortaya çıkması nedeniyle, ayrıca Charles De Gaulle'ün ideal göçmen tanımı yaparken göçmenlerin kimlikleri üzerinden bir vurgu yapması, Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin ilerleyen dönemlerde daha çok asimilasyona doğru evrilmesine ve Fransa'nın ilerleyen yıllarda göçmen politikasında daha Cumhuriyetçi değerleri ön plana çıkarmasına neden olmuştur.

1990'lardan itibaren yapılan düzenlemelerle Fransız vatandaşlığının değeri arttırılarak, göçmenlerin Fransız vatandaşlığı elde etmeleri konusunda daha zorlayıcı koşullar içeren, bir göçmen politikasına geçiş yapılmasıyla, Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin daha fazla ön plana çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. Fransa Cumhuriyetini oluşturan cumhuriyetçi değerlerin, 2000'li yıllardan itibaren Fransız siyasetçilerin iç politikalarında daha belirgin hale gelerek, Fransa'nın göçmen politikasına yansımalarıyla, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan "göçmenleri kimlikleri üzerinden değerlendirme" yaklaşımı yeniden etkisini göstermeye başlamıştır. Fransa'nın cumhuriyetçi temel değerlerini incelediğimizde Rönesans'ın etkisiyle ortaya çıkan özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve laiklik gibi değerler yer almaktadır. Fakat göçmenler söz konusu olduğunda bu değerlerin göz ardı edildiği görülmektedir.

Bu çalışmada yapılan tartışmalar neticesinde Cumhuriyetçi Entegrasyon Modeli, göçmenin ve ev sahibi toplumdaki insanların, iki yönlü bütünleşme ve uyum süreci şeklinde ele alınsa da uygulamada çeşitli problemlerle karşılaşıldığı anlaşılmıştır. Özellikle Fransa'nın göçmen gruplarını etnik kimlikleri üzerinden değerlendirmesi, Fransız toplumunun bir parçası haline gelmeleri için yasalar ve politikalar aracılığıyla

göçmenlere zorlu ve zorunlu koşullar dayatması Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin “Göçmen entegrasyonundan, göçmen asimilasyonuna” doğru evrilmeye başlamasına ve göçmenlerin kimlikleri üzerinden tek boyutlu bir kültürleşme yoluna girdiklerini ortaya koymuştur.

Fransız hükümetinin özellikle ülkedeki göçmen nüfusunun büyük bir bölümünü oluşturan Müslüman göçmenleri “Yabancı” olarak nitelendirmesi, göçmenler arasında karşıtlığı ve nefret söylemini de giderek arttırmıştır (Yardım, 2017). Ayrıca Fransa siyasetinde aşırı sağın yükselmesinin verdiği etkiyle Fransa’da yabancı düşmanlığının artarak devam ettiği görülmüştür. Bu durum Master ve Roy’un 2003 yılında Avrupa ülkelerini esas alarak yaptıkları Yabancı Düşmanlığı Analizinde Fransa’nın en yüksek orana sahip ülkelerin başında yer aldığını göstermesiyle de somutlaşmıştır. Göçmen entegrasyonundan göçmen asimilasyonuna doğru evrilmeye başlayan Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin arzu edilen entegrasyon sürecinden çok göçmen gruplar ve ev sahibi toplumdaki kişiler arasında etnik, dini ve kültürel anlamdaki farklılıkların ortadan kalkmasıyla sonuçlanmıştır. Bu durum alan yazında (Alba ve Nee, 2003, s. 11; Bartram vd., 2017, s.39) sıklıkla vurgulanan göçmenler göç ettikleri toplumdaki kişilere benzeştiği şeklindeki asimilasyon sürecini somutlaştırmıştır. Fransa’da yaşayan göçmenlerin söz konusu uyum süreci Castles ve Miller’ın (2008, s. 362) göçmenlerin göç ettikleri topluma “tek yönlü bir adaptasyon” sürecini içeren bir politika olarak değerlendirdikleri asimilasyon yaklaşımını da doğrular niteliktedir.

Göçmenlerin göç ettikleri toplumda, asimile olma süreçlerine girmeleri göçmenleri toplumsal ve psikolojik olarak etkileyerek tepki göstermelerine neden olabilmektedir. Bu tepkiler arasında, baskıcı veya düzenlemelerle farklılıkları ortadan kaldırmayı hedefleyen kültürel bir uyumu reddetme, kendilerine toplum içerisinde dayatılan kültürel kimlikleri kabul etmeme, radikalleşme gibi durumlar yer almaktadır. Yapısı gereği asimilasyon, göçmenlerin kültürel benliklerini korumayan bir süreci beraberinde getirmektedir. Bu gibi durumlar Fransız siyasetçilerin izlediği politikalarla etkisini göstermekle birlikte, asimilasyoncu yaklaşımların ve Fransız toplumunda göçmen karşıtlığının artmasına neden olmaktadır. 2000’li yıllardan itibaren “göçmenleri kimlikleri üzerinden değerlendiren” bir göçmen politikası yürüten Fransa’nın eski sömürge ülkelerinden hâlâ göç almaya devam etmesi de şaşırtıcı bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Fransa’nın asimilasyona yatkın bir göçmen politikası yürütmesine, asimilasyoncu bir ülke olarak nitelendirilmesine rağmen, eski sömürge ülkelerinden ve diğer ülkelerden göç almaya devam etmesi, göçmenlerin iltica talebinde bulunmaları da Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin pratik olarak işlevsel olmadığını düşündürmektedir. Dolayısıyla günümüz koşullarına uygun şekilde ihtiyaçlara cevap verebilecek ve asimilasyona giden süreçleri engelleyecek şekilde modelin yeniden ele alınmasına ihtiyaç olduğunun altı çizilmelidir.

Son söz olarak olarak MİPEX verileri çerçevesinde “Geçici entegrasyondan kapsamlı entegrasyona geçme” aşamasında olan Fransa’nın ülkedeki bütün göçmenleri kuşatacak şekilde sahip oldukları etnik kimlikleri üzerinden değerlendirmenden entegrasyon sürecine dahil eden bir anlayışa ihtiyaç olduğu vurgulanmalıdır. Bu çerçevede Fransa’nın Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelini, cumhuriyetçi değerler arasında yer alan özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve laiklik gibi değerleri esas alan, asimilasyondan uzak ve insan onuruna yaraşır bir şekilde gözden geçirip revize etmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Kaynakça

- Ager, A. ve Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 170. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Alba, R. D. ve Nee, V. (2003). *Remaking the American Mainsteram Assmilatioan and Contemporary İmmigration*. Cambridge, MA: Harvard University Press, s. 11.
- Bartram, D., Poros, M.V. ve Monforte, P. (2019). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Ankara: Hece Yayınları, s. 181.
- Berdah, J. F. (2006). Citizenship and National Identity in France from the French Revolution to the Present. Ellis, S. G., Halfdanarson, G. ve Isaacs, A. K. (Ed.), *Citizenship in Historical Perspective içinde* (s. 141-153). Pisa: Edizioni Plus Pisa University Press.
- Bertossi, C. (2008). France: the State strives to shape "chosen" immigration.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2015). *Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketlilikleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Civil Code of France, Art. 21-27, Act. n° 93-933 of 22 July 1993.
- Çelik, F. (2013). Erken Dönem Fransız Cumhuriyetçiliğinin Liberal Yönleri: Tarihsel ve Teorik Bir Analiz. *Liberal Düşünce Dergisi*, (71), 107-122. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/liberal/issue/48163/609374>
- Deniz, R. (2020). 1789'dan 2020'ye Fransa'nın göç politikaları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Geddes, A. ve Scholten, P. (2016). *The Politics of Migration and Immigration in Europe*. Chennai: SAGE Publications, Limited.
- Danış, D. ve Üstel, F. (2008). Türkiye'den Fransa'ya Göçün Toplumsal ve Tarihsel Boyutları. (İçinde) D. Danış V. İrtiş (Ed.), *Entegrasyonun Ötesinde: Türkiye'den Fransa'ya Göç ve Göçmenlik Halleri*. (1. Baskı, ss. 3-32). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Guiguet, B. (2001). Citizenship Rights for Aliens in France. In Kondo, A. (Ed.), *Citizenship in a Global World: Comparing Citizenship Rights for Aliens (Migration, Diasporas and Citizenship)* (2001st ed., s. 71-100). London: Palgrave Macmillan.
- Güler, H. (2020). Göç ve Entegrasyon: Türkiye'de "Uyum" ama Nasıl? *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 11 Ek Sayı-1, 245-268. DOI: 10.36543/kauibfd.2020.ek1.012
- Hollifield, J. F. (2010). *Immigration, Integration and the Republican Model in France*. Presented at the APSA 2010 Annual Meeting, Washington, DC.
- Kaya, A. (2008). Fransa-Türkleri: Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin Eleştirisi. (İçinde) D. Danış V. İrtiş (Ed.), *Entegrasyonun Ötesinde: Türkiye'den Fransa'ya Göç ve Göçmenlik Halleri*. (1. Baskı, ss. 33-72). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Koven, S. G. ve Götzke, F. (2010). *American Immigration Policy: Confronting the Nation's Challenges*. New Yornk: Springer.
- Master, O. ve Roy, S. (2003) Xenophobia and Politcs. *Journal of Politics* s. 60-180
- McGovney, D. (1911). French Nationality Laws Imposing Nationality at Birth. *The American Journal of International Law*, 5(2), 325-354. doi:10.2307/2186722
- Noiriel, G. (2001). *Etat, Nation et İmmigration*, Paris: Editions Belin.

Ocak, O. (2015). Theorizing France's Ministry of Immigration: Borders, Population and National Identity in Postcolonial Europe. Doktora Tezi.

Schain, M. (2008). The Politics of Immigration in France, Britain, and the United States: A Comparative Study. New York: Palgrave Macmillan.

The Code Napoléon: French Legislation on Bosorce," Exploring the European Past: Texts ve Images, Second Edition, (Ed). Timothy, E., Gregory, M., T., (2007). (s. 62-64).

Türker, D. ve Yıldız, A. (2015). Göçmenlerde Sosyo-Psikolojik Entegrasyon Analizi, Betül Dilruba Şeker, İbrahim Sirkeci ve M. Murat Yüceşahin (Der.). Göç ve Uyum (s. 23-31) London: Transnational Press.

Weil, P. ve Spire, A. (2006). France. In Waldrauch, H., Bauböck, R., Groenendijk, K. ve Ersbøll, E. (Ed.), Acquisition and Loss of Nationality- Country Analyses: Policies and Trends in 15 European Countries içinde (s. 187-213). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Yardım, M. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikaları Işığında Fransa'da Toplumsal Kabul. Göç Araştırmaları Dergisi, 3(2), 100-136.

Erişim:

<https://sozluk.gov.tr/>

https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

<https://www.insee.fr/en/accueil>

<https://www.sondakika.com/dunya/haber-fransiz-kimligi-tartismalarina-sarkozy-den-d-estek/?ysclid=lbpcrnd9wp859743162>

<https://www.legifrance.gouv.fr/>

<https://www.cours-appel.justice.fr/agen>

<http://politikaakademisi.org/2012/04/28/fransa-cumhurbaskanligi-secimlerinin-ilk-turu-ulkedeki-siyasal-karmasayi-gozler-onune-serdi/>

<https://politikakademi.org/2015/01/charlie-hebdo-saldirisina-farkli-bir-bakis/>

<https://tr.euronews.com/2015/06/27/fransa-teror-saldirisi-sonrasi-alarma-gecti>

<https://www.france24.com/en/20160319-salah-abdeslam-what-we-know>

<https://sputniknews.com.tr/20160715/Fransa-Nice-Bastille-gunu-1023871255.html>

<https://perspektif.eu/2018/12/01/fransanın-cifte-vatandaslik-ile-imtihani/>

<https://perspektif.eu/2018/12/01/fransada-cifte-vatandaslik-icin-gereken-sartlar/>

<https://www.tuicakademi.org/fransanın-gocmen-karsitligi-uzerinden-zenofobi-elestirisi/>

https://stringfixer.com/tr/2017_French_presidential_election

<https://en-marche.fr/le-mouvement>

<https://www.interieur.gouv.fr/actualites/actu-du-ministere/loi-confortant-respect-des-principes-de-republique-2022>

<https://avecvous.fr/wp-content/uploads/2022/03/Emmanuel-Macron-Avec-Vous-24-pages.pdf>

<https://www.sde.org.tr/avrupa/avrupada-basortusu-ve-pece-yasagi-hangi-ulke-nasil-uyguluyor-haberi-6229>

<https://globalsavunma.com.tr/fransa-da-cumhurbaskani-emmanuel-macron-un-siyasetindeki-tutarsizliklar-ve-muhtemel-sonuclari.html>

<https://www.mipex.eu/france>

AYBÜ-GPM HAKKINDA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) 2015 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bünyesinde göç ve insan hareketliliklerini izlemek, takip etmek; bu konularda araştırmalar, projeler hazırlamak, yürütmek ve raporlar hazırlamak üzere kurulmuştur.

ABOUT AYBU-MPC

The Migration Policy Center (AYBU-MPC) of Ankara Yıldırım Beyazıt University was established in 2015 for monitoring and following migration and human mobilities, designing and conducting research and projects on the area and publishing reports.

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ